

Fördjupning, presentation

Kvarkens skärgård

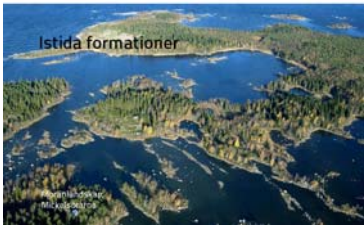

Fotografier: Dragos Alexandrescu, Patricia Rodas, där inte annat anges.

Nr	Bild	Text i bild	Speakermanus
1			
2		<p>Kvarkens skärgård – i ett gränsöverskridande världsarv</p>	<p>Kvarkens skärgård infördes sommaren 2006 på Unescos världsarvslista. Tillsammans med Höga Kusten i Sverige bildar Kvarkens skärgård en enastående geologisk helhet och ett gränsöverskridande världsarv. Områdena är unika exempel på pågående geologiska och biologiska processer där landhöjningsfenomenet präglat landskapet.</p>
3		<p>Våra unika värden – vårt ansvar</p> <p>Grand canyon, Galapagosöarna, Påskön, Sveaborg, Falu koppargruva, Auschwitz-Birkenau, Kinesiska muren, Pyramiderna, Höga Kusten/Kvarkens skärgård, Frihetsgudinnan, Versailles, Petra, Stonehenge, Vest norskt fjordlandskap, Illulissat isfjord, med flera.</p>	<p>Ett världsarv vittnar på ett unikt sätt om jordens och människans historia. I hela världen finns år 2010 närmare 900 världsarv, varav 21 går över flera nationers gränser. Ett världsarv kan vara ett kulturarv, ett naturarv eller en kombination av båda. Höga Kusten/Kvarkens skärgård, som är ett naturarv, är i fint sällskap med bl.a. Grand Canyon i USA och Galapagos-öarna i Ecuador! Utnämningen ställer krav på att värna, vårda och visa världsarvet.</p> <p>I Höga kusten /Kvarkens skärgård kan man se den pågående landhöjningen och hur inlandsisen format naturen och skapat speciella</p>

			<p>geologiska formationer. Höga Kusten/Kvarkens skärgård är den plats på jorden där man bäst kan iaktta spår av inlandsisens framfart och vad landhöjning är.</p> <p>Höga Kusten/Kvarkens skärgårds unika värden är geologiska formationer som kalottberg och De Geer-moräner. Världsarven tillhör alla människor. De är oersättliga källor till välmående, kunskap och inspiration.</p> <p>Unescos världsarvskonvention: Konventionen förbinder världsarvet att förvalta och bevara de unika värdena till kommande generationer. Ansvariga för samordningen av förvaltningen är: Länsstyrelsen Västernorrland, Sverige och Forststyrelsen, Finland.</p> <p>Foto: Dragos Alexandrescu, Patricia Rodas, Anita Storm, Tomas Birkö, Jonas Salomonsson.</p>
4		<p>Kvark = hals</p>	<p>Kvarken är det smalaste stället i Bottniska viken. Kvarken bildar också en grund tröskel mellan Bottenhavet i söder och Bottenviken i norr. På finska heter Kvarken Merenkurkku, vilket betyder Havets hals. Den sydligaste delen av Kvarken ligger på den svenska sidan cirka 30 km norr om Höga Kusten. Mellan de yttersta skären i respektive skärgård är det cirka 70 kilometer.</p>
5			<p>Världsarvsområdet Kvarkens skärgård ligger vid östra delen av Kvarken, som är en del av Bottniska viken vilken i sin tur är en del av Östersjön – jordens största brackvattenhav. Kvarkens skärgård, som ligger i landskapet</p>

			<p>Österbotten, sträcker sig från Mickelsörarna i norr till Halsön i söder. Från staden Vasa är det ungefär lika långt åt bägge håll.</p> <p>Världsarvsområdet består av två delar - område A i norr och det mindre område B längre söderut.</p>
6		<p>Grunt och stenrikt</p> <p>Björköby</p>	<p>Kvarkens skärgård är stenrik! "This is like another planet", sade Unescos utvärderare vid sin inspektion inför den eventuella utnämningen.</p> <p>Att dagens skärgårdslandskap ser ut som det gör beror dels på inlandsisarnas slitage och förflyttning av nednött berggrundsmaterial från en 1800 miljoner år gammal bergskedja, dels på landhöjningen.</p> <p>Vattnet strömmar kraftigt i Kvarken, vilket bland annat inverkar på isens tjocklek vintertid.</p> <p>Foto: Anita Storm</p>
7		<p>Under en tjock och tung is</p>	<p>För ungefär 22 000 år sedan var hela Norden täckt av en tjock och tung inlandsis. Den var som tjockast över världsarvet och området trycktes ned cirka 800 meter. Området har bearbetats vid ett flertal tillfällen. Den senaste inlandsisen kallas för Weichsel.</p>
8		<p>8 mm per år = 150 nya fotbollsplaner</p>	<p>Sedan isen smält bort för 10 500 år sedan låg området täckt av minst 250 meter djupt vatten. För varje år steg botten mot vattenytan, och för ungefär 2 000 år sedan stack de första skären i världsarvet upp ur havets yta.</p> <p>När isen började smälta och isens tyngd minskade förändrades bytte rörelsen riktning. Den tidigare</p>

			<p>nedpressningen av jordytan byttes mot en rörelse uppåt, så att jämvikten i jordskorpan återställs, en så kallad isostatisk rörelse. Först var hastigheten ungefär 10 cm per år för att sedan minska till den nuvarande, 8 millimeter per år.</p> <p>Isostatisk är ett begrepp som beskriver hur jordskorpan höjer sig till sitt ursprungliga läge när trycket från inlandsisen minskar och upphör.</p>
9-10	 <p>HÖGA KLUSTEN KVARKEN SKÄRGÅRD</p> <p>Gåsgrund 1978</p> <p>HÖGA KLUSTEN KVARKEN SKÄRGÅRD</p> <p>Gåsgrund 2006</p>	<p>Gåsgrund 1978</p> <p>Gåsgrund 2006</p>	<p>Bilder av Gåsgrund, drygt 10 kilometer väster om Vasa, tagna med knappt trettio års mellanrum, illustrerar hur fort landhöjningen förändrar landskapet i Kvarkens skärgård.</p> <p>Människor i Kvarkens skärgård kan under sin livstid bevittna hur landet höjer sig ur det grunda havet och hur landskapet förändras; nya öar stiger ur havet, havsvikar blir till sjöar och farleder grundas upp. Landarealen ökar med 1 kvadratkilometer eller 100 hektar per år, vilket motsvarar 150 fotbollsplaner per år.</p> <p>På ett sekel ger tillandningen, som det kallas, Finland en ny markareal på ungefär 1000 kvadratkilometer. Två tredjedelar av arealökningen kommer av själva landhöjningen resten förklaras av sedimenteringen. En tredjedel av den totala tillandningen sker i svenska Österbotten.</p> <p>Foto: Seppo Lammi.</p>

<p>11</p>		<p>Istida formationer</p> <p>Moränlandskap, Mickelsörarna</p>	<p>Andra synliga följder av istiden är de stora områdena med De Geer-moräner, uppkallade efter geologen Gerard de Geer (1858–1943). De kallas också för tvättbräden på grund av den regelbundna förekomsten och det långsträckta utseendet.</p> <p>De större Ribbedmoränerna, som i sin form kan liknas vid länkkorv, som man säger i Finland, eller falukorv som man säger i Sverige. De har bildats under den framglidande inlandsisen. Ryggarna, eller ”korvarna”, kan vara så långa som 6 kilometer och ha ett 10–15 meter högt moräntäcke.</p> <p>De bäst utbildade grupperna av Ribbed moräner finns på Valsörarna, Björkögrunden, Nikersgrunden, Lappörarna, Slåttskäret, Panike-Gloskär, Mickelsörarna, Märaskär, Köklot, Värilax och Iskmo Lillön.</p> <p>Gerard De Geers studier av svenska och finska strandlinjer bekräftade tidigare framlagda teorier som satte landhöjningen i samband med istiden. Han bevisade att företeelsen berodde på lokal landhöjning och inte på sänkning av havsytan. Han angav också hur arkeologiska samt växt- och djurgeografiska data kunde knytas till bestämda skeden av nivåförändringarna.</p> <p>Foto: Helifoto, 2001</p>
<p>12</p>		<p>De Geer-moräner</p>	<p>De Geer-moräner påminner om tvättbräden, åtminstone uppifrån sett.</p> <p>De vågliknande långsträckta ryggarna, som kan vara upp till en kilometer långa, förekommer i</p>

			<p>stora områden i den flacka terrängen. Avståndet mellan de upp till 5 meter höga moränryggarna är mellan 50–300 meter.</p> <p>Området kring Replot och Björköby är det mest representativa i hela världen när det gäller förekomst av De Geer-moräner. De har bildats under isen i närheten av inlandsisens kant och parallellt med iskanten.</p> <p>Isens tyngd leder till att isens glider ut mot isens kant och där avsätts moränmaterial . De Geer-moräner bildas parallellt med iskanten och i under istidens slutskede. Morän skruvas fram till kanten och avlagras till en rygg, isen är lättare än vatten och isberg bryts loss och iskanten förskjuts bakåt till nytt läge. Storleken på isblocken/isbergen bestämmer avståndet mellan de Geer moränerna.</p> <p>Foto: Thomas Birkö</p>
13		<p>Flador och glosjöar</p>	<p>De låga ryggarna bryter havsvikens kontakt med havet, viken avsnörs och bildar en räckta av flada-glo-glosjösystem.</p> <p>En <u>flada</u> är en havsvik som håller på att avsnöras, men som fortfarande har öppningar till havet. Vattnet i fladan har dock redan börjat bli sötare än själva havsvattnet. Fladan förändras till en <u>glo</u>, nästan helt avsnörd från havet och dit havsvatten endast strömmar vid stark vind eller när havsytan ligger högt. När havsförbindelsen försvinner helt och hållet uppstår en glosjö som så småningom förvandlas till en våtmark som också kan försumpas.</p> <p>Havet lämnar sitt spår i det nya landet som stiger upp ovan</p>

			<p>havsytan. I glosjöarna finns växter som tyder på det brackvattenstadium de befunnit sig i tidigare, åkrarna i inlandet kan dölja skelett efter sälar och mitt i skogen kan rester efter en gammal brygga hittas.</p> <p>Foto: Helifoto.</p>
14	 <p>Flackt och ungt</p> <p>Svedjehamn</p>	<p>Flackt och ungt</p> <p>Svedjehamn</p>	<p>Landhöjningen ger ett skärgårdslandskap som påminner om ett lapptäcke av hav, moräner, småsjöar, våtmarker och skogar. Från luften uppfattar man lapptäcket bäst. Men på den låga kusten finns inte många naturliga utsiktsplatser – de flesta skären och öarna når bara en höjd på mellan 5 och 10 meter.</p> <p>Replotbron är högsta punkten i världsarvet, med en fri seglingshöjd på 26 meter, är en annan utsiktspunkt. Ett utsiktstorn på 20 meter har byggts i Svedjehamn.</p> <p>Kvarken består inte enbart av en svagt sluttande, grund botten med uppstickande grynnor och holmar. Flera relativt djupa rännor skär genom den grunda tröskeln. För sjöfarten är dessa rännor viktiga, farleden in till Vasa följer till exempel ett djupare parti som tränger in i Gloppet från väster.</p> <p>Foto: Helifoto, 2008</p>
15	 <p>... men gammal berggrund</p> <p>Vasagranit</p>	<p>... men gammal berggrund</p> <p>Vasagranit</p>	<p>Kvarkens unika skärgård är resultatet av geologiska processer som pågått i årmiljoner. Berggrunden består av urgamla hårda och kristallina bergarter, bildade för 1880-1270 miljoner år sedan. Landskapet har under miljontals år eroderat ner till ett peneplan, som vi kan kalla "Låga kusten".</p>

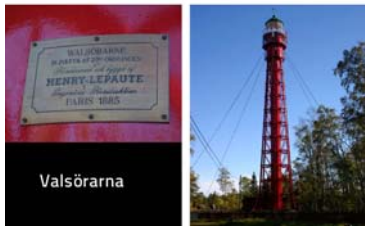
			<p>Berggrunden täcks av de moränformationer vi sett bilder på, skapade under den senaste istiden. Tillsammans med landhöjningen utgör de grunden för utnämningen till Unescos världsarv 2006.</p> <p>Större delen av berggrunden Kvarkens skärgård utgörs av den gråa grovkristallina porfyrrgranit, som brukar kallas Vasagranit. Halsön, Bergö och västsidan av Replot är dock uppbyggda av en typ av gnejs, främst ådergnejs. Två breda diabasgångar stryker genom utskären utanför Bergö och Malax.</p>
16		<p>Växternas erövring</p>	<p>Kvarkens naturtyper befinner sig i ett föränderligt tillstånd till följd av landhöjningen. Det gäller också växtligheten som så småningom "slår rot" på land som stiger ur havet. Beroende på läget i skärgården inverkar vind, vågor, is, snö och salthalt i olika grad på hur växterna kan leva och överleva. Svårigheten att få fotfäste på klippor och stenar gör att skär bestående av hållar eller stenblock erövrats sent och långsamt av växter. Moräntäckta stränder och holmar i skyddade lägen är lättare att kolonisera för växter. På blockstränderna trivs till exempel havtorn, en buske som är typisk för Kvarkens skärgård. De C-vitaminrika havtornsbären, som också kallas "finnbär", har en stark arom och har anseende som ett av de godaste bären!</p> <p>Berggrund och jordmån är faktorer som bidrar till hur floran ser ut. Berggrunden består till största delen av granit och gnejs, som är relativt sura bergarter. Detta håller artantalet nere, eftersom kalkälskande arter inte trivs här. Foto: Anja Sundberg.</p>

<p>17</p>		<p>Spåren</p>	<p>Av fornminnen att döma har fångstnätningar knutna till havet bedrivits i Österbotten sedan stenålder.</p> <p>De första grynnorna i världsarvet steg ur havet för cirka 2 000 år sedan. Först tog sig jägare och fiskare i land och från 1100-1200-talet började fast bosättning förekomma. Goda hamnplatser, odlingsbar jord, betesmarker för kreatur, tillgång på fisk, säl, sjöfågel ägg avgjorde deras val av boplats.</p> <p>Bland de äldst daterade föremålen i Kvarkens skärgård är smycken från vikingatiden (900-talet) som hittats i Replot.</p> <p>Foto: Erkki Salminen (harpun, funnen 1995 utanför Kristinestad, daterad till yngre stenålder). Ur "Förhistoriska fasta fornlämningar..." (spänne).</p>
<p>18</p>			<p>Havet har på många olika sätt dominerat livet vid kusten. Fiske och sälfångst var huvudnäringar ända till slutet av 1700-talet. Tjära, tran, sälskinn och fisk var viktiga export- och bytesvaror.</p> <p>Vid åmynningarna och i de grunda fjärdarna fiskade man id, braxen, nors, abborre och gädda och ute i skärgårdarna strömming och sik.</p> <p>Sälfångsten vintertid engagerade majoriteten av den manliga befolkningen. Med långa avstånd hem och dåtidens båtar var det nödvändigt att tillfälligt bosätta sig ute på något skär under fisketurerna. I början byggdes vindskydd av radade stenar som man täckte över, kanske med ett segel. Lämningar av sådana "tomtningar" har hittats ute på många skär. På 1600-talet byggdes</p>

			<p>de första timrade fiskestugorna, så kallade fiskebastur.</p> <p>Foto: Anita Storm.</p>
19		<p>Hamnar grundas upp</p> <p>Bodback 1954 vs 2008</p>	<p>Landhöjningens inverkan på sjöfartens syns på båthamnarnas utveckling. Hamnarna har flyttats när strandlinjen förlyttats. Hamnen i Björkö har en historia som är typisk för den österbottniska landhöjningskusten. Den allra äldsta hamnen ligger i det som nu är Björköbys centrum, i Bodback, i skydd mellan moränryggarna.</p> <p>Det var härifrån som Björköborna förde post och resenärer över till Holmön. Som gottgörelse fick de befrielse från skatt och krigstjänst.</p>
20		<p>Salteriet, Svedjehamn</p> <p>1954 vs 2008</p>	<p>Med tiden grundades hamnen upp och det blev svårt att ta sig in och ut. En kanal genom den moränrygg som stängde av Bodvattnet från havet underlättade situationen. På 1940-talet såg man sig dock tvungen att överge den gamla hamnen. Bodarna och aktiviteterna flyttades till Svedjehamn, som ligger ungefär en kilometer från byn. Men även här syns landhöjningen och förorsakar problem.</p> <p>Foto: Sverre Boucht (till vänster).</p>

21		<p>Bodback</p> <p>Svedjehamn</p> <p>Vikarskat</p>	<p>Flygbilder avslöjar flera rader av under-vattensryggar som sträcker sig vinkelrätt mot den naturliga färdriktningen. Idag håller även Svedjehamnen på att bli för grund för större båtar, trots muddring av hamnen och farlederna. År 1994 byggdes en ny hamn för större fiskebåtar i Vikarskat.</p> <p>Skärgården kommer med tiden att övergå till ett skogsklätt område rikt på moränryggar av samma typ som kännetecknar fastlandet kring Vasa idag – det som för tusen år sedan var skärgård. Genom att studera sjökortens höjdkurvor får vi en uppfattning om var och när landet kommer att fortsätta att stiga ur havet.</p> <p>Foto: Helifoto.</p>
22			<p>Även andra författare, men också konstnärer, har noterat naturens förändringar och inspirerats av skärgårdslandskapet – som också hamnat på frimärke. Den kända nutidskonstnären Marjatta Hanhijoki har avbildat havet och en stor sten som reser sig ur vågorna. Vid stenen har hon placerat en måttstock som demonstrerar landhöjningen; med hjälp av den kan man se hur högt vattnet stod år 1908 och utgivningsåret 2008.</p> <p>Foto: Helifoto.</p>
23		<p>Havet förenar</p> <p>Postrodden</p>	<p>Trafik mellan öarna och fastlandet i Kvarken och Bottniska viken har förekommit både sommar och vinter. Under århundraden har man till exempel bytt fisk mot råg och korn. På 1600-talet verkar trafiken ha varit mycket livlig och man förde såväl</p>

			<p>folk som post och varor – framförallt tjära – över havet. Posttransporterna fortsatte fram till 1895 – en tradition som återupplivades 1982. "Postrodden" går nu varje år mellan Holmön på svenska sidan och Svedjehamn på den finska.</p> <p>Sjöfarten och handeln blomstrade under slutet av 1700-talet.</p> <p>Det Bottniska handelstvänet upphävdes 1765. Det hade sedan 1600-talet förbjudit Norrlands och Finlands städer vid Bottniska viken att sända fartyg till hamnar söder om Stockholm och Åbo och att ta emot utländska fartyg.</p> <p>Byggandet av fartyg blev en viktig näring med det högklassiga timmermanskunnande som kännetecknat Österbotten. Salpeter och krut blev också viktiga handelsvaror.</p> <p>Foto: Anita Storm, 2007.</p>
24		Umeå, 1947.	<p>Fartyget Korsholm gick i sommartrafik mellan Vasa och Umeå och Örnsköldsvik under några år på 1940- och 50-talen. Sedan 1947 hade det då förekommit mer eller mindre regelbunden persontrafik över Kvarken. 1958 kom den första bilfärjan i trafik och åretruntrafik över Kvarken inleddes 1972.</p> <p>I början av 1900-talet började regelbunden passagerartrafik gå mellan de större holmarna i skärgården och Vasa. En vägbank över sundet mellan de större öarna Björkö och Replot blev klar 1954 och bron mellan Replot och fastlandet (Finlands längsta bro) byggdes inte förrän 1997.</p> <p>Foto: Västerbottens museum.</p>

25		<p>Upplev landhöjningen</p>	<p>Kvarkens skärgård bjuder på många upplevelser och sevärdheter som anknyter till den dramatiska historien och landhöjningen. Här presenteras kort några av dem.</p>
26		<p>Terranova</p>	<p>Terranova, som betyder "den nya jorden" är namnet på en utställning där hela Kvarkens skärgård (natur, landhöjning, geologi mm) och alla utflyktsmål presenteras. Utställningen finns i anslutning till Österbottens museum i Vasa.</p>
27		<p>Mickelsörarna</p>	<p>Mickelsörarna består av nära 300 holmar, grynnor och skär. Den nedlagda sjöbevakningsstationen på Kummelskär fungerar nu som naturstation, med rum för övernattnig. I området finns naturstig, omväxlande skärgårdsnatur med bland annat steniga och djupa stränder samt ett rikt fisk- och fågelliv. Från Västerö, som ligger i Maxmo, med en naturstig som går genom området, har man en mäktig utsikt mot Mickelsörarna.</p> <p>Geologiska sevärdheter: moräner av olika slag, flador, glosjöar och myrmarker.</p> <p>Foto: Helifoto.</p>
28		<p>Valsörarna</p>	<p>Valsörarna, som ägs av Björkö skifteslag, är en ögrupp ytterst i Kvarken. Skärgården är ett gammalt kulturlandskap bl.a. med spår av fyrvaktares och Björköbors slätter och djurhållning. Valsörarna har också varit ett viktigt fiskeläge. Nu finns här en fågelstation samt en naturstig i</p>

			<p>omväxlande natur. Valsörarnas landmärke är "Franskbygget", den röda fyren från 1886.</p> <p>I slutskedet av kriget 1809 marscherade ryssarna mellan den finska kusten och den svenska via Valsörarna. Många soldater frös ihjäl och kvarlevor finns nu begravda under stenkummel på olika ställen på ön.</p> <p>Geologiska sevärdheter: ribbed moräner, flador och glosjöar.</p> <p>Foto: Tomas Birkö.</p>
29		Bodvattnet runt	<p>Området är det norra världsarvsområdets hjärta, vars viktigaste besöksplats är Svedjehamn i Björköby. Björkö–Panike vandringsled (13 kilometer) börjar i Svedjehamn och slutar i Panikes hamn (båttransport krävs). I Svedjehamn finns ett 25 meter högt utsiktstorn. Här börjar också naturstigen Bodvattnet runt (3,5 kilometer), som rundar den gamla fiskehamnen och visar landhöjningskustens natur och De Geer-moräner. Vattenområdet mellan Björkö och Panike passar bra för paddling. I området finns flera företag som driver restauranger och erbjuder inkvartering och båttransporter.</p>
30		Wargis, Panike	<p>Ett före detta hemman med färgstark historia, där en handelsman och mångsysslare har bott. Nu finns möjlighet till enkel övernattnig i det gamla båtskjulet. Längs en kort (0,9 kilometer) naturstig bekantar man sig med omgivningarna.</p> <p>Foto: Anita Storm och Tuija Waren</p>

31	 <p>Klobbskat</p> <p>HÖGA KLUSTEN KVARKENS SKÄRGÅRD</p>	<p>Klobbskat</p>	<p>Här syns rester av ett fiskeläge från 1500-talet dit man färdades från fastlandet. Fornlämningar tyder dock på att fiske och säljakt bedrevs redan på 1300-talet. En naturstig (0,7 kilometer) går över Kikanberget, varifrån vackra skärgårdsvyer öppnar sig.</p>
32	 <p>Fort Sommarö</p> <p>HÖGA KLUSTEN KVARKENS SKÄRGÅRD</p>	<p>Sommarö fort, Södra Vallgrund</p>	<p>Sommarö fort kom till 1940 för att skydda farleden in till Vasa. Nu är det ett populärt besöksmål tack vare goda vägförbindelser, brygga, sandstrand, naturstig och möjligheter till övernattnig i en gammal vaktstuga. Längs två naturstigar (2,5 och 3,2 kilometer) genom gamla kulturlandskap ses bland annat geologiska formationer skapade av istider (jättegryta) samt rester av arméns verksamhet.</p> <p>Geologiska sevärdheter: Glosjö, flyttblock, jättegryta, brokiga strandklippor av Vasa granit och gnejs.</p> <p>Foto: Anita Storm</p>
33	 <p>Molpehallorna</p> <p>HÖGA KLUSTEN KVARKENS SKÄRGÅRD</p>	<p>Molpehallorna</p>	<p>Hamnen i Molpe by med dess badstrand och restauranger utgör en sydlig port till världsarvsområdet. Från både Molpe och Bredskärs fiskehamnar är det cirka 7 kilometer båtresa till Molpehallornas före detta sjöbevakningsstation som utvecklats till naturstation. Från stationen leder en naturstig (1 kilometer) fram till en rekonstruktion av Bottenvikens äldsta vippbåk.</p> <p>Geologiska sevärdheter: Grynnor och flyttblock, flador och glosjöar, olika typer av moränryggar.</p> <p>Foto: Helifoto.</p>

<p>34</p>	 <p>Rönnskär</p> <p>HÖGA KUSTEN KVARKEN SKÄRGÅRD</p>	<p>Fäliskär</p>	<p>Rönnskärs skärgård består av hundratals holmar och skär. Fäliskär är den största och mest sägenomspunna. Här kan man övernatta i den gamla lotsstationen som byggts om till naturstation. Båken från 1784 är den äldst bevarade träbåken i Finland. Fågellivet i Rönnskärs skärgård är mycket rikt.</p> <p>Geologiska sevärdheter: Berggrund av diabas, isräfflor, "djävulsåkrar".</p> <p>Foto: Helifoto.</p>
<p>35</p>	 <p>Gemensamt för Kvarkens skärgård och Höga Kusten är landhöjningen, brackvattenmiljön, vattenståndsförändringar samt avsaknaden av tidvatten. Växsystem och ekosystem är likartade, men skillnaden i topografi och geomorfologi innebär att växtligheten anpassas till den pågående landhöjningen på olika sätt i tid och rum.</p> <p>HÖGA KUSTEN KVARKEN SKÄRGÅRD</p>	<p>”Gemensamt för Kvarkens skärgård och Höga Kusten är landhöjningen, brackvattenmiljön, vattenståndsförändringar samt avsaknaden av tidvatten. Växsystem och ekosystem är likartade, men skillnaden i topografi och geomorfologi innebär att växtligheten anpassas till den pågående landhöjningen på olika sätt i tid och rum.”</p> <p>Inför nomineringen till världsarv.</p>	<p>Kvarkens skärgård, med bland annat dessa sevärdheter, bildar tillsammans med Höga Kusten en enastående geologisk helhet, där landhöjningsfenomenet präglar landskapet på ett unikt sätt. Kvarkens skärgård blev Finlands första naturobjekt på världsarvslistan.</p> <p>Foto: Helifoto.</p>
<p>36</p>	 <p>Lika – men ändå olika</p> <p>HÖGA KUSTEN KVARKEN SKÄRGÅRD</p>	<p>Lika – men ändå olika</p>	<p>”Gemensamt för Kvarkens skärgård och Höga Kusten är landhöjningen, brackvattenmiljön, vattenståndsförändringar samt avsaknaden av tidvatten. Växsystem och ekosystem är likartade, men skillnaden i topografi och geomorfologi innebär att växtligheten anpassas till den pågående landhöjningen</p>

			<p>på olika sätt i tid och rum”.</p> <p>Ur presentationen inför nomineringen till världsarv 2004.</p>
37			
38			